

Orhan Özdemir'e Armağan

21. Yüzyılda Üniversitenin Toplumsal İşlevi

Editör

Yunus Emre Çekici

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Faik Kanatlı, Mersin Üniversitesi

Doç. Dr. Binali Tunç, Mersin Üniversitesi

Doç. Dr. Namık Kemal Şahbaz, Mersin Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Ergene, Mersin Üniversitesi

Öğr. Gör. Dr. Alev Önder, Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

© Copyright 2018

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN
978-605-81550-6-0

Sayfa ve Kapak Tasarımı
Rahime DİLMEN

Kitap Adı
Orhan Özdemir'e Armağan

Kapak Fotoğrafları
Mustafa Eser

Editör
Yunus Emre Çekici

Yayıncı Sertifika No
25465

Yayın Koordinatörü
Yasin Dilmen

Baskı ve Cilt
Özyurt Matbaacılık

DOI
10.37609/akya.1854

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İçindekiler

Önsöz.....	v
Sunuş	vii
Orhan Özdemir ile 21. Yüzyılda Üniversitenin Toplumsal İşlevi Üzerine Söyleşi	1
Orta Çağ'dan Günümüze Üniversite Anlayışında Değişmeler	19
Postmodernite ve Modernizmin Açmazında Akademi	41
Tanzimat'tan Günümüze Modern Eğitim ve Verimlilik.....	51
Eğitimde Tembelliğin Temelleri.....	65
Psikolojik Dayanıklılık ile Bilişsel Esneklik Kavramları Çerçevesinden Eğitime Farklı Bir Yaklaşım Denemesi	85
KPSS Açmazı ve Disiplinler Arası Eğitim Fakültesi Tasarımı.....	99
21. Yüzyılda Okumanın Önemi Yeniden Gerekçelendirmek	107
Türkçe Eğitimcisi Genç Bilim İnsanlarına Güdöleyici Materyal Önerisi: Mehmet Kaplan'ın Âli'ye Mektuplar'ı	119
Akademik (Bilimsel) Metinlerde Giriş Bölümünün İşlevleri ve Swales'in Sözbilimsel Yapı Modelleri.....	135

Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkinlere Dil Öğretimi	149
Nasıl Yabancı Dil Öğretebiliriz?	159
Eğitim Dünyası ve Toplumsal Cinsiyet	177
Üniversite ve Toplum.....	189
Üniversitelerin Toplumsal İşlevi ve Orhan Özdemir.....	193
Çağdaş Üniversitenin Toplumsal İşlevi ve Orhan Özdemir	207
Türkiye’de Üniversiteler	215
Orhan Özdemir’in Özgeçmiři	227
Orhan Özdemir’in Eserleri	231
Orhan Özdemir’in Şiirlerinden Örnekler	243

Önsöz

Dünyaya fırlatılmışlıkla başlatır hayatı felsefeciler. Belirlemediği dilde, dinde ve yerde doğar insan. Belirlenmişlikler kuşatır onu. Onları edinme ve aşma çabasıyla sürdürür hayatını. Akıp giden zamanın içinde var olmaya çalışır, kimi zaman şimdiki kimi zaman da yarınları önceleyerek.

Şimdide değil yarınlarda yaşamayı umut etti bir kuşak. Yarınların bilinmezliği umutlarını besledi uzunca zaman. Bir türlü günü yaşamaya erişemediler. Hep başkalarını kurtarmayı hedeflediler kendilerini kurtarmadan.

Adana'nın Tufanbeyli'sinde dünyaya fırlatıldı Orhan Özdemir. Onu kuşatan dışbelirlenimleri edinme ve aşma çabalarıyla anlamlandırmaya çalıştı hayatını. Kimi zaman sazda, kimi zaman sözde aradı teselli. Müzik, resim ve yontuyla kendi dışına çıkmayı denedi. Öykü, deneme, şiir ve köşe yazıları eşlik etti onlara. Bilimin katı disiplininden haz etmedi hiçbir zaman. Bilimsel çalışmalar onun için sadece bir görevdi sanki. Bilim ile sanat arasındaki gelgitlerde ibre sanattan yana ağır basıyordu. Alanlararası savrulmuşluk, uzmanlaşmanın darlığını reddetti çoğu zaman. Çıktığı yolculukta hayat, buluşma ve bulaşma olanakları sundu ona. Bu dünyanın daha güzel olabileceğine ilişkin umudu diri tutmaya çabaladı hep. Eleştirel bilinç dayanak noktası oldu, söylenmemişi söylemeyi denerken.

Özdemir toplumsal sorumlulukla hayatını anlamlandırmaya çabaladı, çabalıyor. Böyle bir hayata verilebilecek en güzel

armağan, demokratik tartışma kültürüne katkı sunmak olabilirdi. Bu amaçla arkadaşları ve öğrencileri düşünme deneyimlerini armağan etti ona, yeni arayışlara zemin hazırlamak umuduyla.

Bu kitabın demokratik tartışma kültürünü ve yeni düşünme deneyimlerini özendirme dileğiyle...

Faik Kanatlı

Sunuş

Bu kitap; kuruluşundan bu yana Mersin Üniversitesinde görev yapan ve bugüne değin gerek akademik gerek de sanatsal düzlemde toplumsal sorumluluk ve eleştirel bilinçle çalışmalarını sürdüren, Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Orhan Özdemir'e armağan edilen yazılardan oluşmaktadır.

Akademik çalışmalarının yanı sıra Özdemir'in öykü, deneme ve çeviri kitapları bulunmakta, resim ve yontu sanatıyla uğraşmaktadır. Bugüne kadar birçok sanat dergisinin sorumluluğunu üstlenen Özdemir, henüz yayımlamadığı şiirleriyle gizli bir şair kimliği taşımaktadır. Başta "Üniversite Günlüğü" adlı program olmak üzere yerel televizyonlarda ve radyolarda program düzenleyen, programlara katılan; yerel gazetelerde köşe yazarlığını sürdüren; ofisini öğrencileriyle etkileşim alanı olarak kullanan; dersi kente, kenti derse taşıyan Orhan Özdemir, çok yönlü bir akademisyen olarak nitelendirilebilir. O, hem akademik hem de sanatsal çalışmalarında eleştirel farkındalığı geliştirmeyi amaçlamakta, yaşamını bu doğrultuda biçimlendirmektedir. Kent kültürüne katkı sunarak Mersin halkının toplumsal bilincine seslenmeyi sürdürmektedir.

Özdemir'in düşünce dünyası ve eylemlerindeki "toplumsallık" eğilimi belirgindir. Bu eğilime koşut olarak Özdemir için hazırlanan bu kitap, "21. Yüzyılda Üniversitenin Toplumsal İşlevi" sorununu ele almaktadır. Üniversite ve toplum arasındaki ilişkinin, 21. yüzyılın güncel koşullarına

göre yeniden tartışılmasına zemin hazırlamak, bu kitabın temel amacıdır. Bu bağlamda, kitabın gerekçesini derinleştirebilmek ve çerçevesini çizilebilmek için üniversite-toplum ilişkisine kısaca değinmek kaçınılmazdır.

Nitelikli insan gücü yetiştirme amacının yanı sıra, üniversitenin toplumsal bir işlev taşıması gerektiği konusunda genel bir uzlaşıdan söz edilebilir. Bununla beraber, 21. yüzyılın değişen koşulları, üniversitenin toplumsal işlevini yeniden tartışmayı bir zorunluluk hâline getirmektedir. Üniversitenin toplumsal işlevini açıklarken 20. yüzyılın gerekçeleriyle yetinmek, artık olanaklı değildir. Çünkü toplumsal yaşam, büyük bir hızla değişmektedir.

Ülkemiz açısından düşünüldüğünde cumhuriyetin ilk yıllarında üniversitelerin bilgisini, biriktirdiklerini toplumla paylaşması adeta bir zorunluluktu. Üniversite ile halkı buluşturmak, 1933 Üniversite Reformu'nun odağında yer almaktaydı. Nazilerden kaçıp Türkiye'ye gelen bilim insanlarının kısa sürede Türkçe öğrenmeleri, derslerini Türkçe anlatmaları ve halka açık dersler vermeleri öngörülmüştü. Bu dönemde halkı dogmatik düşünceden bilime, kulluktan birey olmaya yöneltme noktasında üniversitelere önemli sorumluluklar atfedilmişti. Başka bir deyişle cumhuriyetin hedeflediği toplumsal değişimde, üniversitelere öncü bir rol verilmişti. Ancak, 21. yüzyılın değişen koşulları, birçok alanda olduğu gibi, üniversite-toplum ilişkisini de yeniden ele almayı hem gerekli hem de zorunlu kıldı.

Bu açıdan bakınca, hızlı dönüşümlerin yaşandığı günümüzde üniversite ile kent, üniversite ile halk arasındaki etkileşimin nasıl olması gerektiği tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzün değişen koşullarında üniversite, kent kültürüne nasıl katkıda bulunabilir? "Zamanın ruhu", üniversite ile halk arasındaki ilişkiyi nasıl etkilemektedir? Mevcut egemenlik ilişkileri içinde akademisyenin toplumsal sorumluluğu nasıl tanımlanabilir? Bu soruların yanı sıra, 21.

yüzyılda da sürüp giden uluslararası egemenlik ilişkileri, gelir dağılımındaki eşitsizlik, küreselleşme, üniversite mezunlarının istihdam sorunu, önüne geçil(e)meyen çevre sorunları, sosyal medyanın yaşamımızdaki genişleyen rolü, ülkemizin yaşadığı özgün sorunlar ve daha birçok değişim; üniversitenin toplumsal işlevinin ne olduğu sorusunu diri tutmaktadır.

Yukarıdaki belirleme ve tartışmaları daha da ayrıntılandırmak olanaklıdır. Her disiplin, konuya kendi çerçevesinden yaklaşarak tartışmanın zenginleşmesine katkı sağlayabilir. Bu bağlamda “21. Yüzyılda Üniversitenin Toplumsal İşlevi” başlıklı bu armağan kitap, konuya ilişkin farklı bakış açılarını yansıtmakta, konunun farklı bağlamlarda tartışılmasına zemin hazırlamaktadır.

Kitapta bir söyleşi ve on altı makale yer almaktadır. Kitaptaki her yazı ayrı bir renk, ayrı bir koku taşımaktadır. Her yazar, kendi düşünce evreninden derlediklerini Özdemir’e armağan etmiştir. Kitaba katkı sağlayan, Özdemir’e düşüncelerini ve yazılarını armağan eden bütün bilim ve gönül insanlarına şükranlarımı sunuyorum.

Bu kitap, geleceğin öğretmenlerini ve akademisyenlerini eleştirel düşünmeye çağıran, yazılarıyla hayata karşı tutum alan, toplumsal sorumluluğuyla bize -öğrencilerine- örnek olan Dr. Orhan Özdemir’e küçük bir teşekkür denemesidir. Bu kitap aracılığıyla Orhan Özdemir’e sağlıklı, mutlu ve üretken bir ömür diliyor; toplumsal ve eleştirel bilincimize sunduğu katkılar için yürekten teşekkür ediyorum.

Yunus Emre Çekici

Orhan Özdemir ile 21. Yüzyılda Üniversitenin Toplumsal İşlevi Üzerine Söyleşi

---

Yunus Emre Çekici: *Söyleşimizin çerçevesini çizmek adına iki soruyla başlamak istiyorum: Üniversite neresidir ve akademisyen kimdir?*

Orhan Özdemir: Kısa bir tanımla üniversite, içinde bulunduğu topluma yetişmiş insan gücü sağlayan kamu kurumları ve özel kuruluşlardır. Ne var ki üniversite, bu tanımla sınırlanamamaktadır. Üniversitenin, yaptığı araştırma, inceleme, deney ve bulgularıyla bilimin çıkarlarından ödün vermeksizin toplumu aydınlatmak gibi bir sorumluluğu vardır. Bilimin çıkarlarından ödün vermemesi, toplumla arasına mesafe koyması biçiminde anlaşılabilir. Ne var ki bilim, asıl kendi çıkarlarından ödün verdiği zaman toplumsal boyutunu yitirir. Eş söylemle, bilim kuduz aşısını bulduğu zaman topluma yararlı olabilir. Bu nedenle, toplumun üniversitelerden beklediği de bilimin çıkar özgürlüğünün korunması olmalıdır. Werner Hofmann'ın¹ dediği gibi, üniversite toplumsal alandan kendisine yöneltilen bütün bilim dışı çıkarlardan uzak durmalıdır. Bu da bilimin özerkliği anlamına gelmektedir.

Bilimin çıkar özgürlüğüne ilişkin söylenenler, aslında akademisyenin nasıl bir yol izlemesi gerektiğine de ışık tutmak-

---

¹Hofmann, Werner (1985). Üniversitenin toplumsal sorumluluğu. *Kıyı Kültür ve Sanat Dergisi*. Sayı 16. Yıl 1987. Alıncadan Çev.: Orhan Özdemir.

bilmesidir. Gerekçelendirmek için soru sormak kaçınılmaz olmaktadır.

Eleştirel düşünme, daha önce sorduğun “kendini bilme”-nin temel taşıdır. Rousseau kendini bilmeye erdemlilik (fazilet) kavramını da eklemiştir. Bunların her ikisi de anlamını bireyde bulacak kavramlardır. Burada da kuşkusuz eğitimli bireylerden söz edilmektedir. Yoksa bu kavramlar insana gökten inmez ve sabit bir tanımı yoktur. Beklenir ki tüm insanlar şimdi ve bundan sonraki yüzyıllarda kendi varlığının bilincine varınsınlar; savaşımlara karşı çıksınlar; doğayı sevsinler ve kardeşçe yaşasınlar.

YEÇ: *Bu söyleşide, hem üniversitenin toplumsal işlevine yönelik birçok noktaya ışık tuttunuz hem de 40. yılına yaklaşan akademik deneyiminizde, ön plana çıkardığınız kimi kavramları bizimle paylaştınız. Bu söyleşi sayesinde sizi ve düşünce dünyanızı daha iyi tanıma fırsatı bulduk. Bu ufuk açıcı söyleşi için yürekten teşekkür ediyorum.*

OÖ: Bu güzel söyleşi için ben teşekkür ederim. Emegine sağlık.

Kaynakça

Hofmann, W. (1985). Die Verantwortung der Universität. *Düsseldorfer Debatte, Zeitschrift für Politik, Kunst, Wissenschaft* 11/85. (Üniversitenin Toplumsal Sorumluluğu (O. Özdemir, Çev.). *Kıyı Kültür ve Sanat Dergisi*, 6.

Orta Çağ'dan Günümüze Üniversite Anlayışında Değişmeler²

Vural Ülkü³

Üniversitenin ne olduğu sorusunun ortaya atılmasının gereksiz olduğu düşünülebilir. Ancak idarî görev yürüttüğüm sıralarda, bütçe görüşmeleri sırasında bütün üniversite rektörlerinin katıldığı ortamlarda, onlarca milletvekilinin kalkıp üniversitenin ve eğitimin ne olduğunu onlara uzun uzun anlatma çabası içine girdiğini görünce, bu konunun ele alınmasının yararlı olabileceğini düşünmüştüm.

1992 yılında on dokuz yeni üniversitenin ve üç yüksek teknoloji enstitüsünün kurulmasının ardından, geçtiğimiz son on iki yıllık dönemde, ülkemiz, alt yapısı hazırlanmadan, bütçesi oluşturulmadan kuruluveren, birçok kişinin “taşra üniversiteleri” diyerek burun kıvrıldığı yeni kurumlarla karşılaştı. Dar ufuklu yerel politikacılar için üniversite, bütün akrabalarına, yakınlarına ve seçmenlerine iş ve unvan, üniversite sınavlarında başarısız olmuş yakınlarına, özel yetenek sınavlarıyla öğrenci alınan bölümlere torpille kayıt hakkı sağlaması gereken herhangi bir kurumdur.

Üniversite ile ilgili sorunların temelinde, üniversitenin ne olduğunun gerçekten bilinmemesi veya bilinmek istenmemesi, siyasetçilerin de kendi çıkarları yüzünden ellerini üniversite-

---

²Bu yazı, 3 Ekim 2005'te Mersin Üniversitesinde açılış dersi olarak sunulmuştur.

³Prof. Dr., Mersin Üniversitesi Kurucu Rektörü, vuralulku@gmail.com

---

Postmodernite ve Modernizmin Açmazında Akademi

Mesut Özipek⁵

Üniversite, bireyin otonomisinin sınırlarını aşan ve kuşatan tüm türdeş iktidar odaklarını dışarıda bırakarak, kişisel özgürlüklerin ayrıştırıcı olmaktan çok, yeni sosyal kesişim noktaları yaratan ütöpik dünyasıdır. Bu ütopya Antikite'de filizlenmiş, aydınlanma felsefesiyle yeni bir boyuta ulaşmıştır. Bu yeni boyutun iki başat sonucu pozitivism ve laikliktir. Pozitivism, insanın doğanın mutlak hâkimi olduğu iddiasını taşır ve deneysel bilgiyi mutlaklaştırır. Laisizmde ise insan iradesi, Tanrı ya da mutlak töz karşısında biricikleşir. Toplumsal ilişkilerin örgütlü ve denetim altında tutulması söz konusu olduğunda merkezî bir otoriteden söz etmek yerinde olur. Sınıflı Batı toplumlarında ve üretim biçimleri, mülkiyet ilişkileri açısından Batı toplumlarından ayrılan Doğu toplumlarında merkezi otoriteyi belirleyen faktörler sürekli değişime uğramıştır. Fransız İhtilali sonrasında ise bu otorite üniter devlet örgütlenmeleri olarak karşımıza çıkar.

Keşifler sonrası Kara Avrupa'sında biriken sermaye, ticareti ve pazar ekonomisini ivmelendirmiş ve burjuvaziyi sınıfsal bir güç olarak siyaset sahnesine taşımıştır. Bu sınıfsal çatışmanın düşünsel arka planında aydınlanma felsefesi yer almaktadır. Burjuvazinin bir siyasal güç olarak temayüz etmesiyle birlikte

---

⁵Türkçe Öğretmeni, MEB, ozipekmesut3@gmail.com

pik olarak tasarladığı toplumu kuramsal açıdan kodlar. Kültürünü, dünya görüşünü, dil alışkanlıklarını homojenize eder. Bu, disiplin toplumunun bir gerekliliğidir. Postmodernizm ise çok merkezlidir. Araçsal olanı kendi bütünlüğü içinde ele alır. Çevreden merkeze bir yönelimle örgütlenmeyi esas alır. Toplumsal doğruların belirlenmesinde mutlaklaştırıcı değildir. Deneysel kesinliklerinden çok toplumsal ve bireysel yaratıcılığı ve marjinaliteyi hedefler. Bu noktada akademinin modernitenin sınırları içindeki toplumsal ve siyasi rolü, postmodernitenin, toplumsal süreçlerin sınırlarını anlamsızlaştıran yaklaşımında merkezîliğini yitirir.

Akademi; paradoksal bir ifade biçimiyle de olsa modernizme içkin varoluşunu postmodernitenin, kültürün maddi unsurları üzerindeki yıkıcı, yerelci ve merkezsizleştirici etkilerinden arındırarak yeniden konumlandırmak durumundadır.

Kültürel olanın “kitsch” e teslimiyeti, seçkin tavrınsa hâkim popüler söylemin potasında erimesi postmodern toplumda akademinin aşması gereken öncelikli problem alanı olarak yerini almıştır.

Kaynakça

- Aslan, S. ve Yılmaz, A. (2006). Postmodern Anlayışın Düşünce Öncüleri. <http://www.canaktan.org/felsesosyo-tarih/post-modern/dusunce-oncule-ri.htm> adresinden 15.08.2006 tarihinde erişilmiştir.
- Baran, E., Eşitgin, D. ve Gürel, Ç. (2004). Can Kozanoğlu ile popüler kültür ve futbol üzerine. *Bilim ve Aklın Aydınluğunda Eğitim Dergisi*, 57, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları: Ankara.
- Foucault, M. (2003). İktidarın gözü: seçme yazılar (Çev.: I. Ergüden). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Habermas, J. (1994). Modernlik: Tamamlanmamış Bir Proje (Çev.: G. Naliş, D. Sabuncuoğlu ve D. Erksan), N. Zekâ (Ed.), *Postmodernizm* içinde, (s. 31-44). İstanbul: Kıyı Yayınları.
- West, D. (1998). *Kıta Avrupa'sı felsefesine giriş* (Çev. A. Cevizci). İstanbul: Paradigma Yayınları.

Tanzimat'tan Günümüze Modern Eğitim ve Verimlilik⁶

Orhan Özdemir⁷

Giriş

Modern, modernlik ya da modernleşme kavramlarının Rönesans'la birlikte kentsoyluların toplumsal konumuna uygun olarak Batı toplumlarında ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Modernlik, Orta Çağ'a kıyasla ekonomik ve yönetsel alanlarda ilerici bir özellik taşımaktadır. Modern, modernlik ya da modernleşme kavramları, genelleyici anlamda kullanılabilirliği gibi, ilişkilendirildiği alanla sınırlı tutularak da kullanılabilir. Demek ki, modern Türkiye'den söz edilebildiği gibi, modern tarımdan, modern giyim-kuşamdan, modern insandan ya da modern eğitimden de söz edilebilmektedir.

Modernleşme kavramı, daha çok “sanayileşme ile temelendirilen toplumsal gelişim aşamalarına gönderme yapmak için” (Sarup, 1995, s. 156) kullanıldığına göre, sanayileşme sürecinin de, modern bir eğitim anlayışını gerektirmesi kaçınılmaz olmaktadır. Bu nedenle, sanayinin, yeni toplumun gereksinimlerine yanıt verebilecek modern bir eğitim anlayışından söz edilmektedir.

---

⁶Bu çalışma, 2006 yılında, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisinde yayımlanmıştır.

⁷Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, orhanozdemir33@gmail.com

tırma çalışmaları (dönemine göre savaşım gücü ya da üretimin artırılması) Tanzimat'tan günümüze sürmektedir.

Modern eğitimin günümüzdeki sorunu, okullarda modern eğitimle verilen her türlü bilginin üretime dönüştürülememesinde yatmaktadır. Bu sorun daha da somutlaştırılabilir: Her yurttaşın, bir işe girebilmek için en az ilköğretimi bitirmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Piyasa toplumu öyle bir duruma gelmiştir ki, bireyin yalnızca işe girmek için değil, tüketebilmek için de belli okulları bitirmesi gerekmektedir.

Uygulanan modern eğitimle, her şeyin modern yaşama yönlendirilmesi, işi ancak belli kurumların verebileceği inancını yerleştirmekte, öğrencilerin ve giderek halkın kendi başına yaratma ve üretebilme özgüvenini ortadan kaldırmaktadır.

Bu durum, cumhuriyetin kuruluş yıllarındaki halkı kucaklama, eğiterek üretime katma ve bu biçimde üretimi artırma anlayışı yerine, amaçsız okullar bitirip diplomalar alma; bilinen söylemlerle diplomalı işsizler oluşturma programına dönüşmüştür. Bu nedenle, eğitilmiş işsiz sayısı artık milyonlarla ifade edilmektedir. Küreselleşmenin tartışıldığı son zamanlarda, bu sorunun nasıl giderileceği ve nasıl bir eğitim programının geliştirileceği konusunda belirsizlikler bulunmaktadır.

Gittikçe küreselleşen ve daha çok robotları seven iş dünyasında, öğrenim çağındaki gençleri hedefleri belirlenmemiş bir modern eğitime yönlendirmek, çoğu durumda onların yaratıcı gücünü yok saymaktan öteye bir anlam taşımamaktadır. Çağdaş modern eğitim, öğrencilerin yaratıcı gücünü yeteneklerine göre planlayıp üretime sokabildiği zaman amacına ulaşmış sayılabilir.

Kaynakça

- Adil, M. (1917). *Alman hayat-ı irfanı*. İstanbul: Matbaa-i Amire.
- Biermann, H. (1975). *Sprachunterricht mit ausländern*. Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag.

- Bohnsack, F. (1991). John Dewey. In: *Klassiker der Pädagogik*. Zweite überarbeitete Auflage. Verlag C. H. Beck München.
- Borelina, İ., Sonina, İ. (1980). *Türk Aydınlanma edebiyatının temel sorunları Sovyet sosyologlarının Türk edebiyatı incelemeleri*. İstanbul: Cem Yayınevi
- Brühlmeier, A. (2005). *Petalozzi und Armut*. www.heinrich-pestolazzi.info
- Dascal, M. vd. (1992). *Sprachphilosophie*. Berlin: De Gruyter.
- Güngör, N. (1990). *Arabesk sosyal kültürel açıdan arabesk müzik*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Hemann, U. (1991). Die pädagogik der philanthropen. In: *Klassiker der Pädagogik*. Hrsg. Von Hans Scheuerl. Zweite, überarbeitete Auflage. Verlag C. H. Beck München.
- Kandiyoti, D., (1999). Modernin Cinsiyeti: Türk Modernleşmesi Araştırmalarında Eksik Boyutlar. S. Bozdoğan ve R. Kasaba (Ed.). *Türkiye'de modernleşme ve ulusal kimlik* içinde. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Kasaba, R. (1999). Eski ile yeni arasında Kemalizm ve modernizm. S. Bozdoğan ve R. Kasaba (Ed.). *Türkiye'de modernleşme ve ulusal kimlik* içinde. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Keyder, Ç. (1999). 1990'larda Türkiye'de modernleşmenin doğrultusu. S. Bozdoğan ve R. Kasaba (Ed.). *Türkiye'de modernleşme ve ulusal kimlik* içinde. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Koçer, H. A. (1991). *Türk eğitiminde modern eğitimin doğuşu ve gelişimi*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Lietke, M. (1991). Johann Heinrich Pestalozzi. E. Band In: *Klassiker der pädagogik*. Zweite überarbeitete Auflage. Verlag C. H. Beck München.
- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan günümüze eğitim tarihi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Sarup, M. (1995). *Post-yapısalcılık postmodernizm*, (Çev.: A. B. Güçlü). Ankara: Ark Yayınevi.
- Sönmez, V. (1994). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Steinhaus, K. (1995). *Atatürk devrimi sosyolojisi*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- MEB (2005). *T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Millî Eğitim İstatistikleri, 2004-2005*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Tekben, Ş. (1962). *Neden köy enstitüleri*. İstanbul: TMGT Gençlik Yayınları.

Widmann, H. (1973). Exil und bildungshilfe. Die deutschsprachige akademische Emigration in die Türkei nach 1933. Herbert Lang Bern – Peter Lang Frankfurt/ M.

Wilhelm, T. (1991). Georg Kerschensteiner. In: Klassiker der Pädagogik. Zweite überarbeitete Aflage. Verlag C. H. Beck München.

Eğitimde Tembelliğin Temelleri

Hüseyin Ergen¹¹

Giriş

Eđitimcilerin sıkça karşılaştıkları, yakın çevrelerinden gelen ve kafa kurcalayan sorulardan biri öğrencilerin nasıl sorumluluk almalarının sağlanacağı ile ilgilidir. Şüphesiz yanıtı kolay değildir. Ancak, bu soruya yanıt verebilmek için sorunun kaynağına inmek gerekir. Bazı insanlar sorumluluk alırken diğer bazıları neden almıyor? Şans faktörünü dikkate almazsak başarılı olan örneklerin çoğunlukla sorumluluk alanlar arasından çıktığını görürüz. Günümüz evrensel eğitim söylemi fırsat ve olanak eşitliği anlayışına dayanır. Bunun gerçekleştirilmesi ise, sorunun önemli bir parçası. Öte yandan, aynı fırsat ve olanaklarla karşı karşıya kalan insanların aynı performansı göstermemeleri de beklenen bir durum. Peki, bazıları sorumluluk alıp çalışmaya iten, büyük bir çoğunluğu da tembelliğe sevk eden nedenler nelerdir?

Bu soruya *eğitimin temelleri* çerçevesinde yanıt aranabileceğini düşünüyorum. Tembellik insan doğasında mı vardır, yoksa toplumsal yapılar mı buna yol açan durumları sağlıyor? Tarihsel bir perspektiften bakılırsa; tembellik formal eğitimle birlikte mi var oldu? Tembelliđi besleyen felsefi alt yapı nedir?

---

¹¹Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ergen@mersin.edu.tr.

Kaynakça

- Acemoğlu, D. and Robinson, J. A. (2013). *Why nations fail: the origins of power, prosperity and poverty*. London Profile Books.
- Akerlof, G. A. (1970). The market for "lemons": quality uncertainty and the market mechanism. *The Quarterly Journal of Economics*, 84 (3), 488-500.
- Anday, M. C. (1994). Tembellik... *Geleceği yaşamak* içinde, (344-347). İstanbul: Adam Yayınları.
- Gölpınarlı, A. (2009). *Yunus Emre: hayatı ve bütün şiirleri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Harari, Y. N. (2014). *Sapiens: a brief history of humankind*. Canada: McClelland & Stewart.
- Lunenburg, F. C. and Ornstein A. C. (2004). *Educational administration: concepts and practices*. Belmont, CA: Thomson-Wadsworth.
- Maslow, A. H. (1971). *The farther reaches of human nature*. New York: Viking.
- McGregor, D. (1957). The human side of enterprise. *The Management Review*, 2 (1), 22-28.
- Montaigne, M. de (1997). *Denemeler*. (Çev. S. Eyuboğlu). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Saint-Amand, P. (2011). *The pursuit of laziness: an idle interpretation of the enlightenment*. (tr. by Gage, J. C.). Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sen, A. (2004). *Özgürlükle kalkınma*. (Çev. Y. Alogan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Somel, S. A. (2010). *Osmanlı'da eğitimin modernleşmesi (1939-1908): İslamlaşma, otokrasi ve disiplin*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Wolf, A. (2002). *Does education matter: myths about education and economic growth*. London: Penguin Books.

Psikolojik Dayanıklılık ile Bilişsel Esneklik Kavramları Çerçevesinden Eğitime Farklı Bir Yaklaşım Denemesi

---

Faik Kanatlı¹²

Giriş

Eğitime ilişkin kafa yormaların temelinde insan ve onun eğitilebilirliği varsayımı yatar. Dolayısıyla eğitimi konuşturan her çalışma, insanlığın birikiminden yararlanarak insana ilişkin yeni şeyler söylemeyi erekler. İnsana insanlığının önceden verilmemiş olması, onun dünyayı ve kendini biçimlendirme olanaklarına açık olması, insana ilişkin kesin ve kalıcı yargılara ulaşılmasına itiraz eder. Ursula Forst'un (2013) söylemiyle, erişilen cevapların kuşkululuğu ve çok olasılığı insanı sorma sorumluluğunu azaltmıyor, belki de özendiriyor. Forst'un bu saptamasını, "cevapların kuşkululuğu ve çok olasılığı soru sorma sorumluluğunu azaltmamalı, hatta özendirmelidir" şeklinde algılamak olanaklıdır, çünkü insan kendini ve dünyayı biçimlendirmesini soru sormaya borçludur. İnsanın özüne ve potansiyeline ilişkin sorular, felsefenin zamanlar üstü soruları olarak varlığını sürdürür. Bu sorular insanlığın birikimine ve koşullarına koşut olarak yeniden irdelenir ve kavramsallaştırılır. Kavramlar bir türlü dolmayan esnek ve geçişken düşünsel kapları andırır. Kavramlar ancak başka kavramlarla kavranan

---

¹²Prof. Dr., Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, fkanatli@mersin.edu.tr

7. Alanlararasılık başkaya açılımdır. Ancak “başka”nın başka olmasına ve başka olarak kalmasına izin veren bir eğitim anlayışı, kişinin kendisi olmasına olanak tanır.
8. Ölçülebilir bir çıktıyla yetinmek ya da buna indirgenmek, eğitimi itibarsızlaştırır; eğitime ve eğitimiye ilişkin olumlu yargıyı kökünden sarsar.
9. Eğitim, öğrenmenin hesaplanamaz ve öngörülemez yönlerini de özendirerek çağrışıma kapıyı aralar. Çağrışım, insanın özerk eyleyebilme potansiyelinin güvencesidir. Ancak öğrenmenin hesaplanamaz yönleriyle ve çağrışımla belirlenen bağlamların ötesine geçmek ve yeni açılımlar yapmak olanaklıdır.
10. Alanlararasılık, farklı alanlara özgü yaşantı zenginliğine zemin hazırlamakla sadece sınav stresine karşı dayanıklılığı özendiren sınav odaklı yaklaşımın aşılmasına da katkı sunabilir. Böylece öğrencinin farklı alanlardan edindiği psikolojik dayanıklılıkların buluşturulmasına ve etkileştirilmesine olanak sağlar.

Ursula Forst (2013) da çalışmasını Merleau-Ponty'den (1968) değiştirerek yaptığı bir alıntıyla sonlandırıyor: **Bilim, insanın insanla ilişkisinin değerli olduğu bir değerdir.** Bu tanım eğitime ya da eğitim bilimlerine daha çok yakışıyor san-ki. Hayalleri özgürleştiren böylesi bir eğitim, buluşma ve buluşmaların gerçekleştiği alanlararasılıkta hayat bulabilir.

Kaynakça

- Derrida, J. (2001). *Die unbedingte universität*. Suhrkamp Verlag: Frankfurt/Main
- Forst, U. (2013). "Daten-Preise-Würde" Das Human als interdisziplinärer Bezugspunkt- Ein Beitrag aus anthropologischer Perspektive in: Pietrass, M. (Hrsg.).
- Kant, I. (1798). Antropologie in pragmatischer Absicht In Kants Werke, Akademieausgabe Bd. VII Walter de Gruyter Verlag, Berlin

- Kumpfer, K. L. (1999). Factors and processes contributing to resilience: The resilience framework. In: Glantz, M. D./Johnson, J. L. (Hrsg.): Resilience and development: Positive life adaptations. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers, s. 179-224.
- Lewandowski, T. (1990). Linguistisches Wörterbuch 3 5. Überarb. Auf Quelle & Meyer. Verlag, Heidelberg, Wiesbaden.
- Luthar, S. S., Cicchetti, D., Becker, B. (2000). The construct of resilience: a critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71 (3), 543-562.
- Merleau-Ponty, M. (1968). *Humanismus und terror*. Suhrkamp Verlag: Frankfurt/Main
- Pietrass, M. (Hrsg.) (2013). *Krise und chance: humanwissenschaftliche Perspektiven*. Forschungskolloquium: Universität München
- Pietrass, M. (2013). Transdisziplinarität-Neue Wege in Lehre und Forschung an der Fakultät für Humanwissenschaften in: Pietrass, M. (Hrsg.).
- Pietrass, M. (1989). Der Flug der Eule. Von der Vernunft der Wissenschaft un der Aufgabe der Philosophie. Suhrkamp Verlag: Frankfurt/Main
- Rutter, M. (2000). Resilience reconsidered: Conceptual considerations, empirical findings, and policy implications. In: Shonkoff, J.P./Meisels, S.J. (Hrsg.): Handbook of early childhood intervention. Cambridge: Cambridge University Press, s. 651-682
- Scheithauer, H., Niebank, K., Petermann, F. (2000). Biopsychosoziale Risiken in der Entwicklung: Das Risiko- und Schutzfaktorenkonzept aus entwicklungspsychopathologischer Sicht In: Petermann, F./Niebank, K./ Scheithauer, H (Hrsg.): Risiken in der frühkindlichen Entwicklung: Entwicklungspsychopathologie der ersten Lebensjahre. Göttingen: Hogrefe, 65-97.
- Waller, M.A. (2001). Resilience in ecosystemic context: evolution of the concept. *American Journal of Orthopsychiatry*, 71, 290-297
- Wustmann, C. (2005). Die Blickrichtung der Resilienzforschung. Wie Kinder Lebensbelastungen bewältigen. In: Zeitschrift für Pädagogik jahrgang 51-Heft 2.

KPSS Açmazı ve Disiplinler Arası Eğitim Fakültesi Tasarımı

Büşra Çevik¹⁴

Giriş

Günümüzde eğitim fakültelerinden mezun olan ya da diğer fakültelerden mezun olup pedagojik formasyonu bulunan öğretmenler, MEB'e atanabilme umuduyla her yıl Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) girmektedir. Bu sınava giren adayların sayısı yüz binlerle ifade edilirken atanan personel sayısı ise on binleri geçememektedir. Bu KPSS açmazı, maalesef beraberinde üzücü sonuçlar da doğurmaktadır. Bu sınavı tek çıkış yolu olarak gören adaylar, başka iş imkânları olmadığını düşünerek kendi hayatlarına dahi son verebilmektedir. Dolayısıyla KPSS odaklılık, öğretmenler için önemli bir toplumsal sorun haline gelmektedir. Peki, bir lisans programını başarıyla tamamlayıp diploma almaya hak kazanan bu öğretmenler, neden kendilerine bu kadar dar ve sınırlı bir kariyer planı çizmektedir? Eğitim fakültesi mezunlarının KPSS dışında başka seçenekleri yok mudur? Öğretmenlerin salt KPSS odaklı gelecek kurgusunda, eğitim fakültelerinin rolü nedir?

Öğretmenlerin KPSS odaklı kariyer hedefi koymasını tek bir nedene bağlamak elbette sağlıklı olmayacaktır. Öğretmenlerin, KPSS aracılığıyla iş hayatına atılma isteğinin birçok nedeni olabilir. Fakat salt KPSS odaklı kariyer planlamasında,

---

¹⁴Türkçe Öğretmeni, Mersin Üniversitesi TUAM, busra_cevik@hotmail.com

Değişimlerin yoğun olarak yaşandığı 21. yüzyılda üniversite olgusu, toplumsal gelişmelere göre yeniden yapılandırılmalıdır. Eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin yaşadığı iş bulma problemi düşünüldüğünde, bu fakültelerin programlarının gözden geçirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Disiplinler arası eğitim, söz konusu problemlerin çözümü için önemli bir seçenek olabilir.

Kaynakça

- Jacobs, H. H. (1989). The growing need for interdisciplinary curriculum content. [http://www.ascd.org/publications/books/61189156/chapters.html] web adresinden 20 Mayıs 2014 tarihinde indirildi.
- Kanatlı, F. (2006). Dilin dilsizliği: dil iletişim işlevini yitiriyor mu? M. Elgin ve Ç. Veysel (Ed.). *Uluğ Nutku'ya Armağan* içinde (s. 432-442). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Kanatlı, F. ve Çekici, Y. E. (2011). Nermi Uygur penceresinden okuma sorunsalına felsefi bir yaklaşım. *11. Uluslararası Dil-Yazın-Deyişbilim Sempozyumu Bildirileri 1*, 275-287.
- Kanatlı, F. ve Çekici, Y. E. (2013). Türkçe öğretiminde disiplinler arası olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 223-234.
- Martinello, M. L. (2000). *Interdisciplinary inquiry in teaching and learning*. Upper Saddle River: Gillian E. Cook.
- Ornstein, A. C ve Hunkins, F. P. (2014). Program tasarımı. (A. Arı, Çev. Ed.). *Eğitim programı temeller ilkeler ve sorunlar* içinde. (s. 239-280). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Özçelik, C. (2015). *Disiplinler arası öğretim yaklaşımına dayalı hazırlanan öğretim etkinliklerinin, öğrencilerin geometrik cisimlerin hacimleri konusundaki akademik başarılarına ve problem çözme becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Özkök, A. (2005). Disiplinlerarası yaklaşıma dayalı yaratıcı problem çözme öğretim programının yaratıcı problem çözme becerisine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 159-167.
- Şahbaz, N. K. ve Çekici, Y. E. (2012). Disiplinler arası bir disiplin olarak Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 7 (3), 2367-2382.

- Uysal, B. (2009). *Avrupa dilleri ortak çerçeve metni doğrultusunda Türkçe öğretimi programları ve örnek kitapların değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yıldırım, A. (1996). Disiplinler arası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 89-94.

---

21. Yüzyılda Okumanın Önemini Yeniden Gerekçelendirmek

Yunus Emre Çekici¹⁵

Giriş

Her ne kadar 21. yüzyılın sarsıcı etkisi, birçok yerleşik kavramı darmadağın etse de “okumanın önemi” üzerindeki uzlaş, hâlâ varlığını sürdürmektedir. Günümüzde okuma, geçmişte de olduğu gibi olumlu bir kavram ve çağrışım alanına sahiptir. Zamanımızda, okumanın önemli olup olmadığı tartışılmakta, onun yararlı bir beceri olduğu önkabul edilmektedir. Ancak okumanın günümüzde neden hâlâ önemli olduğu tartışmaya değer bir konudur. Okuma, neden önemlidir? Okumaya atfedilen bu olumluluğun kaynağı nedir? Okumayı yararlı kılan gerekçeler nelerdir? Okuma, 21. yüzyılda önemini nasıl korumaktadır?

Okumanın önemi konusundaki temel yaklaşım, 18. yüzyılda Avrupa’da ortaya çıkan aydınlanma düşüncesinden beslenmektedir. Efsaneler ve belirsizlikler yerine bilimi ve aklı temel alan aydınlanma düşüncesinin geniş halk kitlelerine aktarılmasında, okuma önemli bir araç olarak kabul edilmiştir. Okuma eylemi, boşınanların (hurafelerin) yıkılması, korkuların yenilmesi ve bilgiye ulaşmada etkili bir yöntem olarak öne çıkmış; okuma becerisinin yaygınlaştırılması, Aydınlan-

---

¹⁵Öğretim Görevlisi, Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, yunusemreceki@gmail.com

gelişmelerle, özellikle de teknolojinin sonuçlarıyla yüzleşmek zorundadır. Bu bağlamda, bir yaşam ve deneyim alanı olan üniversite, 21. yüzyıldaki okuma yolculuğunda yeni tartışmaların zemini olabilir.

Kaynakça

- Boccaccio, G. (2014). *Decameron* (R. Teksoy, Çev.). İstanbul: Oğlak Yayınları.
- Çelik, F., Fidan, S. ve Şahin, K. (2011). Aydınlanma'nın Fransız düşüncesi içinde "katı liberal değerler" bağlamında ele alınmasında ansiklopedi ve ansiklopedistlerin yeri. *Akademik Bakış Dergisi*, 23, 1-19.
- Eco, U. (2017). *Gülü'nün adı* (Ş. Karadeniz, Çev.). İstanbul: Can Yayınları.
- Horkheimer, M. ve Adorno, T. W. (2010). *Aydınlanmanın diyalektiği* (N. Ülner, Çev.), İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Kanatlı, F. ve Çekici, Y. E. (2017, Nisan). Okuma eğitimindeki alanındaki kuramsal kitaplarda okumanın kavram alanına eleştirel bir yaklaşım. 3. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu, Roma.
- Kanatlı, F. ve Çekici, Y. E. (2017). Türkçe öğretmen adaylarının yazılı metinlerinde okumanın kavram alanı. 2. *Uluslararası Çağdaş Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildirileri*, 288-295.
- Kant, I. (1984). *Seçilmiş yazılar* (çev. N. Bozkurt). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ketenci, T. (2016). Saf Aklın Eleştirisi'nde önsözler ve işlevleri. *Beitülhikme Uluslararası Felsefe Dergisi*, 6 (1), 115-139.
- Labarre, A. (1994). *Kitabın tarihi* (G. Üstün, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- MEB (2016). *Uluslararası öğrenci değerlendirme programı PISA 2015 ulusal raporu*. Ankara: MEB.
- Nutku, U. (1998). İnsan felsefesi çalışmaları. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Özdemir, O. (2008a). *Eleştirel düşünme*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Özdemir, O. (2008b). Köy enstitüleri ve yeni ortaçağın eğitim sorunu. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 46-54.
- Özdemir, O. (2015). *Cahil olan kim?* 15 Ağustos 2017 tarihinde <http://www.mersinimecehaber.com/cahil-olan-kim-makale,929.html> adresinden erişildi.

Schröder, W. (Leitung). (1974). *Französische Aufklärung*. Leipzig: Verlag Philipp Reclam jun.

Teksoy, R. (2014). *Boccaccio ve Decameron*. Decameron içinde (s. 7-14). İstanbul: Oğlak Yayınları.

Tonguç, İ.H. (1946). İlköğretim kavramı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Türkçe Eğitimcisi Genç Bilim İnsanlarına Güdüleyici Materyal Önerisi: Mehmet Kaplan'ın Âli'ye Mektuplar'¹⁷

Namık Kemal Şahbaz¹⁸, Vedat Kurukafa¹⁹

Giriş

İnsanın uzağındakiyle iletişim kurma ihtiyacı, mektubun doğmasına zemin hazırlamıştır. Mektup aracılığıyla insan, hem paylaşma, dertleşme ihtiyacını karşılamaya çalışmış hem de tarihe not düşmüştür. Bu bağlamda mektuplar, diğer işlevlerinin yanı sıra aynı zamanda tarihî bir belge olarak da araştırmacıların ilgisini çekmiştir.

Mektup, edebiyat eleştirmenleri ve kuramcıları tarafından çeşitlere ayrılrsa da bu yazıda konumuzla ilgili olan mektup edebî mektuptur. Edebî mektuplar, özel mektup vasfından sıyrılmış, yayımlanarak kamuya mal olmuş, edebiyat alanında ünlü kişilerin akrabalarına, yakın arkadaş ve dostlarına yazdıkları mektuplardır. Bu mektuplarda yazışan kişilerin kültürel paylaşım düzeylerine bağlı olarak sanatın ve bilimin her alanından konular yer alabilir. Bireysel ve toplumsal geçmiş ya-

---

¹⁷Bu çalışma, İnönü Üniversitesi tarafından 2-4 Kasım 2017 tarihinde düzenlenen IX. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹⁸Doç. Dr., Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, nksahbaz@gmail.com

¹⁹Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

ların bir şeye ulaşmak için güdülenmesi onların başarıya ulaşma şansını ne kadar olanaklı gördüğüne ve başarmayı istediği bu şeyi ne kadar değerli bulduğuna bağlıdır” (Duy, 2017, s. 506).

Dolayısıyla Kaplan Hoca, her koşulda yeni Türk edebiyatı alanında profesör olacağım diye yola çıkıyor, kendisini başarıya götürecektir bütün hazırlıkları yapıyor, başarmak istediği şey kendisi için çok değerli ve başarılı olacağına inancı tamdır.

Onu akademik anlamda başarıya götüren içsel uyaran onun ihtiyaçları mı, değerleri mi, amaçları mı, duyguları mı? Ya da bunların hepsi mi? Bizim tespitlerimize göre hepsi. Kaplan'ın yaşamı gözlemlendiğinde kişisel gelişim yöntemleriyle yaşamını biçimlendiren bir birey karşımıza çıkar.

Zira Kaplan hocanın öncelikle hedefi bellidir. Bu hedefe yürürken tercihleri nettir: her koşulda çalışmak... Çalışırken zamanı etkili ve verimli kullanmak: zaman yönetimi konusunda uzman... Yapacağı işe yoğunlaşmakta, zor koşullarda yaşam mücadelesi vermesine karşın akademik anlamda yetkinlik için odaklanmakta, asla pes etmeyen ısrarcılık temel yaşam ilkesi. Kendini geliştirirken karşısındakine olumlu telkinlerle duygusal anlamda doyum yaşamakta...

Görüldüğü gibi Mehmet Kaplan'ın Âli'ye Mektuplar'ı Türkçe eğitimcisi genç bilim insanlarına yol gösterebilir. Bu kitap aynı zamanda, hali hazırda akademide çalışan bilim insanlarının da hedeflerini, hedeflerine ulaşmak için seçtikleri yöntemleri ve en önemlisi hayatlarını sorgulamasına olanak tanıyabilir.

Kaynakça

- Kaplan, M. (1992). *Âliye mektuplar*, (Z. Kirman ve İ. Enginün, Haz.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Duy, B. (2017). Güdümleme ve bireysel farklılıklar. A. Kaya (Ed.) *Eğitim psikolojisi* içinde, (s. 499-546). Ankara: Pegem Akademi.

Akademik (Bilimsel) Metinlerde Giriş Bölümünün İşlevleri ve Swales'in Sözbilimsel Yapı Modelleri²⁰

Halil Erdem Çocuk²¹, Bülent Arı²²

Araştırmacılar, üzerinde çalışmış oldukları konuları metinsel-leştirme sürecinde birtakım kurallara, dilsel yapılara dikkat ederler. Çalışmalarını akademik yazma stili çerçevesinde okura sunarlar. Bu süreçte, okura çalışma alanlarına ilişkin genel bir izlenim sunmak ve kendi çalışmalarını diğer çalışmalardan farklı kılan noktaları anlatmak için makalede etkili bir giriş kısmı oluşturmayı hedeflerler. Swales (1990, s. 137) de giriş bölümlerini oluştururken yazarın sunacağı art alan bilgisinin miktarı ve türü, metinde yansıtacağı tavır, okuru metne nasıl bağlayacağı, konuya yaklaşımının ne derece doğrudan ya da dolaylı olacağı konularında kararlar vermesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu karar verme sürecinde ise metin üreticisi öncelikle kapsayıcı bir başlık belirler ve giriş bölümünü bu başlıktaki anahtar kavramlar üzerinden yapılandırır. Bu nedenle, bilimsel metinlerin giriş kısmını yazmaya başlamadan

---

²⁰Bu çalışma, Doç. Dr. Bülent Arı danışmanlığında Halil Erdem Çocuk tarafından hazırlanan "Eğitim Bilimleri Alanındaki Makalelerin Giriş Bölümlerinin Bilimsel Söylem Yapısı Bağlamında İncelenmesi" başlıklı doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

²¹Dr., Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, halilerdemcocuk@gmail.com

²²Doç. Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, bülentari01@gmail.com

Swales, yeniden yapılandığı Bir Araştırma Seçeneği Açma (2004) modelinde, birinci hareketin adımlarını kaldırmıştır. İkinci harekette, önceki modelde yer alan dört seçeneği ikiye indirmiş, ayrıca ikinci harekete “doğruluğu destekleyecek gerekçelendirmeyi sunma” adında yeni bir adım eklemiştir. Üçüncü harekette ise, hareketin adını “mevcut çalışmayı sunma” şeklinde değiştirmiş ve bu harekete ilişkin adım sayısını da yediye yükseltmiştir.

Sonuç

Bu yazıda, akademik metinlerin giriş bölümlerinin işlevleri, ilgili alan yazını doğrultusunda tartışılmaya çalışıldı. Ayrıca, Swales'in giriş bölümlerine ilişkin oluşturduğu sözbilimsel yapı modelleri tanıtıldı. Akademik metinlerin giriş bölümlerinin nasıl yazılacağına ilişkin yaklaşımlara, bütüncül bir bakış sunmak amaçlandı.

Etkili bir giriş bölümü, akademik çalışmanın özgünlüğünü artıran önemli öğelerden biridir. Bu da genel olarak akademik yazmayla ilgilidir. Akademik yazma, kendiliğinden ortaya çıkan bir edim değil, programlı çalışmalarla gelişen bir beceridir. Bu nedenle, akademik düşünmenin geliştiği alanlar olan üniversitelerde akademik yazmaya yönelik etkinlikler yapılması, bilimin etkililiğini ve yaygınlığını artıracak önemli bir kazanımdır. 21. yüzyılda üniversiteler, akademik yazmanın kazandırıldığı, bu yolla akademik düşünmenin yaygınlaşmasına hizmet eden kurumlar olmalıdır.

Kaynakça

- Bunton, D. (2002). Generic moves in Ph.D thesis introductions. In J. Flowerdew (Ed.), *Academic discourse* (s. 57-75). London: Pearson Education.
- Cone, J. D. ve Foster, S. L. (1993) *Dissertations and theses: from start to finish*. DC: American Psychological Association: Washington.

- Fidan, Ö. (2008). *Türkiye'de dilbilim alanında öğrenciler tarafından yazılan araştırma yazılarının giriş bölümlerinde türe özgü yapılanmalar*. Yayımlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Harts, C. (1998) *Doing a literature review*. London: Sage.
- Kan, M. O. (2014). *Retorik yapı temelli bir metindilbilim çözümlemesi: Türkçe yazılan yüksek lisans tezlerindeki retorik yapı özellikleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Lebrun, J. L. (2007). *Scientific writing: a reader and writer's guide*. World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.: Singapore.
- Paltridge, B. ve Starfield, S. (2007). *Thesis and dissertation writing in a second language*. New York: Taylor & Francis e-Library.
- Swales, J. M. (1990) *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Swales, J. M. (1981). *Aspects of article introductions*. Birmingham, UK: The University of Aston, Language Studies Unit.
- Swales, J. M. (2004). *Research genres: explorations and applications*. Cambridge: CUP.
- Swales, J. M. ve Feak, C. B. (2004). *Academic writing for graduates students*. Michigan: University of Michigan Press.
- Torraco, R. J. (2005). Writing integrative literature reviews: guidelines and examples. *Human Resources Development Review*, 4. 356-367.

Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkinlere Dil Öğretimi

Vildan Özdemir²³

Giriş

Günümüzde “yaşam boyu öğrenme” çağdaş bir gereksinim olarak hem bireylerin hem de toplumların gündemine girmiştir. Eğitim ve öğrenme, artık yalnızca çocuklara ve gençlere, zorunlu ve resmî olarak tanımlanmış bir sürede verilen hizmet ve desteğin ötesine geçmiştir. Günümüz koşulları, bilimsel ve teknolojik gelişmelere koşut olarak öğrenmenin her yaşta ve her koşulda sürdürülebilir olmasını dayatan özellikleri gerektirmektedir. 21. yüzyıl yurttaşlarından beklenen, içinde yaşadıkları toplumun sürekli değişen koşullarına uyum sağlayabilecek kişisel ve mesleki beceriler edinmeleridir. Son döneme damgasını vuran bilişim devriminin küresel etkisiyle yenilenebilir insan kaynağı ve gücü bağlamında, yetişkin eğitimi ve bu eğitimi olanaklı ve sürdürülebilir kılan yaşam boyu öğrenme programları, ulusal ve uluslararası ortamlarda önceden hiç olmadığı kadar önem kazanmıştır.

Avrupa Birliğinin amaç ve önceliklerinin hayata geçirilmesi konusunda sorumlu kurum olarak görev yapan Avrupa Konseyi, yaşam boyu öğrenmeyi gelecekte daha iyi yaşam standartlarını yakalamak için itici bir güç olarak kabul etmek-

---

²³Öğretim Görevlisi Dr., Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, vildanozdemir@gmail.com

yaşam boyu öğrenme ve sürdürülebilir eğitim bağlamındaki öncü ve yaşamsal rolü ve bilim ve araştırmayla oluşan gücü dikkate alındığında yetişkinlere İngilizce öğretimini başarıyla sürdürebileceği açıktır. İngilizce öğretimiyle üniversitelerin kapısından giren ve hedeflerine ulaşabilen pek çok yetişkin sürekli eğitim ve yaşam boyu öğrenme merkezlerince sunulan diğer etkinliklere de ilgi gösterebilir ve bu etkinliklerde yer alabilir. Üniversitelerle kişisel ve mesleki gelişime açık yetişkinler arasındaki bu etkileşim yeni ihtiyaçların daha kolay saptanmasının ve projelendirilmesinin yolunu açabilir.

Kaynakça

- Blondy, L. C. (2007) Evaluation and application of andragogical assumptions to the adult online learning environment. *Journal of Interactive Learning Environment*, 6(2), 116-130.
- Casey, J. ve Wilson, P. (2005). *A Practical guide to providing flexible learning in further and higher education*. Glasgow: Quality Assurance Agency for Higher Education Scotland.
- Cunningham Florez, M. ve Burt, M. (2001) Beginning to work with adult language learners; some considerations. www.cal.org/caela/esl/resources/digest/beginQA.html.
- EU Commission (2000). *Memorandum on lifelong learning*. Bruxelles: EU. www.eaea.org
- Fidishun, D. (2005). *Andragogy and technology: Integrating adult learning theory as we teach with technology*. Malvern, PA: Penn State, Great Valley School of Graduate Studies.
- Figel, J. (2007). *Key competences for lifelong learning –European reference framework*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. www.hbogm.meb.gov.tr
- Lawler, P. (1993). Practical strategies for adult educators. *PAACE Journal of Lifelong Learning*. 2, 61-70.
- Mezirow, J. (2000). Learning to think like an adult: core concepts of transformation theory. In J. Mezirow & associates (Eds). *Learning as transformation critical perspectives on a theory in progress* (pp. 3-33). San Francisco: Jossey-Bass.

Nasıl Yabancı Dil Öğretebiliriz?

Dönercan Dönük²⁴

Giriş: Deneyimler

Önce bir çift minik el gördüm. Peşinden, bu minik ellerin telaşla merdivene koyduğu bir tartı. Hemen sonra da tartının ve ellerin sahibinin başı belirdi dolmuşun arka merdivenlerinde. Arka koltuğa, yanıma oturdu ve başını çevirince beni fark etti. Göz göze gelince, bir konuşma başlatmak için, “Öğrenci misin?” diye sordum: “Evet, ama boş vakitlerimde de çalışıyorum.” dedi. O da bana mesleğimi sordu, İngilizce öğretmeni olduğumu duyunca yüzü aydınlandı ve heyecanla “Ben İngilizce biliyorum.” dedi. Sonra “How are you?” (Nasılsınız?) diye sordu, ben de “I am fine, thank you, and you?” (Teşekkür ederim, iyiyim, sen nasılsın?) diye tepki verdim. Sonra da kolayından, pratik olsun diye başka sorular yönelttim. Yüzüme anlamsız bir şey duymuşçasına baktı; cevap veremediğini görünce gülümsedim, soruyu anlamadığını anladım. Sonraki durakta dolmuştan indi. Ancak, bu çocuğun sosyal cesareti ve dil bildiğini düşünmesi fikri aklımda yer etti.

Bir lisede öğretmenlik yaparken, konuşma derslerinde pek söz almayan, zorunlu durumlarda ise çok az tepki verebilen bir öğrencim derse girerken yanıma yaklaştı ve bir deneyimini

---

²⁴Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, donercandonuk@gmail.com

Sonuç

Yabancı dil öğrenme bir serüvendir. Bu serüvende yolculuk yapan kişi ya cesaretlendirilir ve özgüvenle donatılır veya cesareti kırılarak dil öğrenme deneyimi yarım bıraktırılır. Bu konuda en önemli aktör öğretmendir. Eğer öğrenci, eğitim sisteminde baskın olan, her hatayı düzeltme eğilimindeki bir dil öğretmeni ile çalışmışsa çok geçmeden susar ve bu deneyimden vazgeçer. Tam tersine, onu cesaretlendiren bir öğretmen ile içsel motivasyonu sayesinde akıcı ve güzel bir konuşma becerisi yakalayabilir. Dil becerilerinin tümünü kazanabilen bir kişi gerçekten dil öğrenmiş kabul edilmelidir. Doğru seçilmiş yöntem ve teknikler ile dilbilgisinin ve ana dilin yabancı dil öğretimindeki yerini doğru tanımlamış olarak çalışan bir yabancı dil öğretmeni çağdaş gelişmeleri izleyerek günceli yakalayabilir.

Öğrenci motivasyonunu arttıracak uygulamalar ile yaparak yaşayarak öğrenme felsefesine uygun, yabancı dilin işlevsel olarak kullanılabilceği sanal veya gerçek ortamlar yaratarak dil öğretme sistemleri yenilenebilir. Dilbilimden faydalanan çözümler hem öğrenci hem de öğretmen iş yükünü yarı yarıya azaltacak, öğretim için ayrılmış zaman, para ve emek de hak ettiği değeri bulacaktır.

Kaynakça

- Borg, S. (2006). *Teacher cognition and language education: research and practice*. London: Continuum International Publishing Group.
- Chomsky, N. (1986). *Knowledge of language: Its nature, origins, and use*. London: Greenwood Publishing Group.
- Ellis, R. (2006). Current issues in the teaching of grammar: an SLA perspective. *TESOL Quarterly*, 40(1), 83-107. Retrieved December 3, 2009, from Ingenta Connect Database.
- Granger, S. (1998). Prefabricated patterns in advanced EFL writing: Collocations and formulae. *Phraseology*. In A. P. Cowie (Ed.). *Theory, analysis, and applications* (pp. 145-160). Oxford: Oxford University Press.

- Harmer, J. (2007). *The practice of English language teaching*. Pearson Education.
- Hymes, D. (1992). The concept of communicative competence revisited. In M. Pütz (Ed.). *Thirty years of Linguistic Evolution* (pp. 31-57). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Krashen, S. D. (1976). *The monitor model of second language performance. Proceedings of the 6th California Linguistic Association Conference*, San Diego State University.
- Krashen, S. D. (1981). *Second language acquisition and second language learning*. London: Oxford University Press.
- Krashen, S. D., & Terrell, T. D. (1983). *The natural approach: Language acquisition in the classroom*. Hayward, Calif: Alemany Press.
- Larsen-Freeman, D. (2001). Individual cognitive/affective learner contributions and differential success in second language acquisition. In M. Breen (Ed.). *Learner contributions to language learning* (pp. 12-24). Harlow: Pearson Education Ltd.
- MEB (2017). *İlköğretim kurumları (ilkokullar ve ortaokullar) İngilizce dersi (2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Nunan, D. (2004). *Task-based language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Odlin, T. (1989). *Language transfer: Cross-linguistic influence in language learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2001). *Approach and methods in language teaching: A description and analysis*. Cambridge, London: Cambridge University Press.
- Troike, M. S. (2006). *Introducing second language acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vygotsky, L. S. (1980). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Eğitim Dñnyası ve Toplumsal Cinsiyet

Alev Önder²⁵

Giriş

Cinsiyet sözcüğü biyolojik ve fizyolojik özelliklerle ilişkili olduğundan kadın ve erkek kategorisi genetik unsurlarla bağlantılıdır. Toplumsal cinsiyet ise kültür tarafından oluşturulan kurgusal rolleri ifade eder. Siyasi, kültürel ve sosyal gelişmeler ışığında toplum, kadına ve erkeğe roller atfeder. Bu çerçevede kadınlık ve erkeklik kurguları toplumun kendi sosyal yapısına paralel biçimde şekillenir. Kadınlık ve erkeklik sadece biyolojik ve psikolojik olgulardan ibaret değildir. Toplumsal örüntüler bu olguların şekillenmesinde önemli rol oynar. Sosyal bilimlerin toplumsal cinsiyet (gender) diye tanımladığı bu toplumsal örüntüler, kadınlık ve erkeklige dair tanımlar geliştirir (Önder, 2016, s. 462). Cinsiyet hiyerarşisi bu tanımlar etrafında kurgulandığı için ataerkil toplumlarda kadının ikincil konumunun oluşumunda toplumsal cinsiyet eşitsizliği önemli rol oynar. Kadına ve erkeğe hem kamusal hem de özel alanda atfedilen roller ataerkil düzenin bir parçasıdır.

Erkek egemen toplumlarda kadının uyumlu, pasif, uysal, sessiz roller içinde konumlandırıldığı görülür. Eril iktidar, kadının bireysel ve toplumsal kimliğini kendi araçları ile şe-

---

²⁵Öğretim Görevlisi Dr., Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, aonder@adana-btu.edu.tr

Kaynakça

- Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö. ve Ünal, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolüne yönelik görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23 (5), 183-190.
- Bayhan, V. (2013). Beden sosyolojisi ve toplumsal cinsiyet. *Doğu Batı Dergisi*, 63, 147-164.
- Çevik, A. (2015). *Toplumsal cinsiyet, yukarı hareketlilik ve eşitsizliklerin yeniden üretimi çerçevesinde Türkiye'deki yükseköğrenim: eğitim ve mühendislik fakültelerinin karşılaştırmalı bir çalışması*. Doktora Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dayan, C. (2016). *Gender and women's studies: situated academic marginalization*. Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demircioğlu, E. (2011). *Tarih öğretmenlerinin dokuzuncu sınıf tarih ders kitabındaki görseller hakkındaki görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Kandiyoti, D. (2011). Türkiye'de toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları. S. Sancar (Derleyen). *Birkaç arpa boyu* içinde (s. 45). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Öngen, B. ve Aytaç S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 48, 1-18.
- Özbay, C. (2013). Türkiye'de hegemonik erkekliği aramak. *Doğu Batı Dergisi*, 63, 186.
- Sarıtaş, E. (2013) Feminist tartışmalar: toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları anabilimdalı öğretim üyelerinin kitapları üzerine bir inceleme. *Mülkiye Dergisi*, 37 (4), 193-222.
- Sayılan, F. (2012). *Toplumsal cinsiyet ve eğitim*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Unat, N. A. (2011). Türkiye'de kadınlar gönüllü olarak özgürlüklerinden vazgeçiyor. S. Sancar (Derleyen). *Birkaç arpa boyu* içinde. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Karar Temizkan, S. (2016). Türkiye eğitiminde toplumsal cinsiyet roller ve cinsellik değişen paradigmlar: yeni yönler, boşluklar ve öneriler. Yüksek Lisans tezi, Sabancı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Üniversite ve Toplum

Ahmet Akbaş²⁶

Üniversite

Üniversiteler bilim üreten kurumlardır. Araştırma yapan, sonuçlarını yayımlayan, öğrenci yetiştiren kurumlardır üniversiteler. Bu anlamda önyargıları törpüleyen, problemlere eleştirel çözüm odaklı bakabilen, karşıtını anlamaya çalışan, tek bir doğrunun varlığına değil, kendi doğrusunun bile gün gelip geçersiz kalacağını savlayan akademisyenler yetiştiren kurumlardır. Üniversitelerde problemin tek bir çözümü öğretilmez, problemin olası çözüm yolları ele alınır. Ya da öyle olmalıdır. Üniversiteler yüksek ahlaklı bireyler yetiştirir. Ya da öyle olmalıdır.

Toplum

Toplum, içinde yaşadığımız bireyler kümesidir. Bireylerin tamamı üniversite mezunu mudur? Hayır! Dayanışma içinde midir? Hem evet hem de hayır! Bireyler örgütlü ise evet, örgütsüz ise hayır! Üniversitelere düşen görev, toplumun dayanışma içinde olabilme koşullarını yaratmaktır.

Ne yapabilir üniversite? Bilim öğretir. Nasıl? Kurslarla, teorik ve uygulamalı olarak, yaparak yaşayarak. En küçük köy

---

²⁶Prof. Dr., Me. Ü. Eğitim Fakültesi, Mersin. ahmetakbas@mersin.edu.tr

Enerji değişimini (ΔG) verir. Kendiliğinden olan olaylarda bu değişim negatiftir, yani azalmıştır. Gibbs Serbest Enerji değişimi dengede olan olaylarda sıfır, tersi kendiliğinden olan olaylarda pozitiftir, $\Delta G = \Delta H - T\Delta S$.

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. İki öğrenciden biri kantinde otururken diğeri derse girer, dersi izler ise, hangi öğrenci yukarıdaki örneklere uyar? Neden?

Elbette kantinde oturan öğrenci yukarıdaki örneklere uyar. O'nun Gibbs Serbest Enerji Değişimi negatiftir, derse giren öğrencinin pozitiftir. Yani kantinde oturan kişinin durumu termodinamik yasalara uygundur, bir başka deyişle olay kendiliğinden olmuştur. Sınıfta bulunan öğrencinin durumu termodinamik yasalara uygun değildir, çünkü olay kendiliğinden olmamıştır.

O halde öğrencinin derse girmesi, suyun aşağıdan yukarı pompalanması, çözeltinin bileşenlerine ayrılması eğitimidir. Bana göre eğitim doğal akışın tersi yönünde gösterilen etkinlik süreçleridir.

Üniversitelerin temel görevi, toplumun doğal akışına ters bir akış sağlayabilmede bireye; düşün, beceri ve uygulayabilme becerisi verebilmesidir.

Kaynakça

Atkins, P. W. (1990). *Physical chemistry*. London: Oxford University Press, s. 108.

Çağdaş Üniversitenin Toplumsal İşlevi ve Orhan Özdemir

Ali F. Bilir²⁸

Akademiden Çağdaş Üniversiteye Tarihsel Yolculuk

Öğretim niteliği açısından tarihteki ilk üniversite Platon'un İÖ 387 yılında, Atina'da kurduğu Akademi'dir. Toplumsal işlevi insanı keşfetmek, eleştirel düşünen insanı var etmek, temel insan hakları, özgürlük ve demokrasi üzerine tartışıp fikir üretmek olan bu okul; Antik Çağ ve sonrasında 900 yıl yaşadı, Orta Çağ Avrupa'sına ışık oldu. Modern anlamda ilk üniversite "Hümanizma, Rönesans ve Reform" hareketinin beşiği olan İtalya'da, 1439 yılında kuruldu. Onu Almanya (1617), Fransa (1635), Rusya (1725) ve diğer Avrupa ülkeleri izledi. Bilimin, eleştirel düşünce ve bakışın öncelendiği bu üniversiteler, Batı aydınlanma sürecinde önemli bir görev üstlendiler.

Avrupa'da bu devrimci gelişmeler olurken, Osmanlı İmparatorluğu'nda yükseköğretim karşılığı Medrese eğitim sistemi egemendi. 1330 yılında Padişah Orhan Gazi tarafından kurulan ve müderrislerin hocalık yaptığı bu okullarda dinsel ağırlıklı bir eğitim yapılmaktaydı. İlk kez, Padişah 3. Selim ve 2. Mahmut döneminde ise medreseden farklı olarak ulemaya bağlı olmayan askerî alanda ve tıp alanında iki okul açıldı. Zamanla işlevini yitiren medrese eğitim kurumu yerine, 1839

---

²⁸Şair ve Öykü Yazarı, alibilirf@hotmail.com

Kaynakça

- Hohler, F. (1997). *Dr. Parkyeri* (O. Özdemir, Çev.). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kuçuradi, İ. (1997). *Çağın olayları arasında*. İstanbul: Ayraç Yayınları.
- Özdemir, O. (2003). *Buluttan resimler*. İstanbul: E Yayınları.
- Özdemir, O. (2007). *Mağara öyküleri*. İstanbul: Etik Yayınları.
- Özdemir, O. (2008). *Eleştirel düşünme*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Özdemir, O. (Ed.) (2016). İlyas Halil ve Nuri Abaç'ın Kanada mektupları. Ankara: Kanguru Yayınları.
- Özdemir, O. ve Bilir, A. F. (Ed.) (2005). *Gündüz Artan'a armağan Mersin'de aydın olmak*. İstanbul: Etik Yayınları.

Türkiye’de Üniversiteler

Ramazan Esmer³⁰

Değişim ve Dönüşüm

Ülkemiz, yirminci yüzyılın ilk yarısında radikal değişimler yaşamış ve bu değişimler neticesinde hem düşünsel anlamda hem de çehreni yeni bir biçime kavuşmuştur. Bu dönüşüm her alanda kendini göstermiştir. Üretim ilişkilerinden yönetsel değişimlere, eğitimden sanayiye, dış görünüşten düşünce evrimine kadar hemen her alan, bu dönüşümün gerçekleştiği başlıca yerler olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde ülkemiz yeni bir çağa adım atmıştır.

Ülkemizin yeni bir yüze kavuşmasında bazı mekanizmalar bu dönüşümün altyapısını hazırlamışlardır. Bu noktada edebiyatın yadsınamaz gücünden söz etmek gerekir.

Köklü bir edebiyat geleneğine sahip olan ülkemiz, yirminci yüzyılın öncesini hazırladığı gibi sonrasında da üzerine düşen görevi yapmıştır. Tanzimat Dönemi’nin yenilikçi kalemleri, sözünü ettiğimiz yenilikte, tabiri caizse dinamitleri yerleştiren sanatçılar olmuşlardır. Özellikle Namık Kemal, yazdığı şiirlerle sadece edebiyata değil ülkenin değişimine de önemli katkıları sağlamıştır. Zira devrimlerin uygulayıcısı Atatürk, Namık Kemal’in şiirlerinden etkilenmiştir.

---

³⁰Türkçe Öğretmeni, MEB, ramazanesmer22@gmail.com

tedir. Bir öğretmen olarak halkı iyi tanımakta ve aydın sorumluluğuyla olaylara yaklaşmaktadır. Öğrencilerine yol gösterici, ürettikleri ile de fikir açıcı bir öğretmendir.

Bugün onun bir öğrencisi olarak üzerimize düşenin üretime devam etmek olduğunu düşünmekteyim. Biz, yeni düşünceler ve eleştirilerle yeniliği sürdürmeliyiz. Özellikle öğretmenler, aydınlığın taşıyıcısı olduklarını hiçbir zaman unutmamalıdır. Sorumluluk almaktan kaçınmayarak, sorunları uzlaşılı kültürle çözerek yarınlara ışık tutmalıyız.

Orhan Özdemir'i tanımaktan, onun öğrencisi olmaktan her zaman onur duymaktayım. Bize kazandırdıklarının, öğrettiklerinin değeri o kadar büyük ki... Bugün karşılaştığımız olaylara herkes gibi bakmıyorsak, yaşamı her yönüyle sorguluyorsak, rahatça eleştirilebiliyor ve eleştirebiliyorsak bunları ona borçluyuz. Ben ona her şey adına teşekkür etmek istiyorum. Dilerim daha uzun yıllar paylaşımlarıyla bize yeni kapılar açar.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (2013). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürüz, K. (2001). *Dünyada ve Türkiye'de yükseköğretim*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Korkut, H. (2001). *Sorgulanan yükseköğretim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Özdemir, O. (2017, 9 Eylül). Uzlaşılı kültürü. *Mersin İmece Gazetesi*. <http://www.mersinimecehaber.com/uzlasi-kulturu-makale,1730.html> adresinden erişildi.